

OPINIE

Dr. François Damas, Hoofd van de dienst intensieve zorgen (CHR de la Citadelle)

Dr. Marc Englert, erehoogleraar aan de ULB

Dr. Dominique Lossignol, kliniekhoud bij het Bordetinstituut, eenheid voor ondersteunende en palliatieve zorgen

Dr. Philippe Mahoux, fractievoorzitter van de PS in de Senaat

Jacqueline Herremans, advocaat, voorzitter van de ADMD (*Association pour le droit de mourir dans la dignité*)

De wet die euthanasie uit het strafrecht haalde is een coherent geheel

DE ESSENTIE

- De ondertekenaars herinneren aan de rechten van de patiënt in een uitzichtloze situatie.
- En tevens aan het recht hun keuze tot uitdrukking te brengen door het ondertekenen van een voorafgaande wilsverklaring inzake euthanasie.

In een *“carte blanche”* gepubliceerd op 16 maart, verkondigt Prof. J-L. Vincent dat hij geen voorafgaande wilsverklaring inzake euthanasie zal ondertekenen. Dat is vanzelfsprekend zijn recht, zelfs als zijn situatie als geneesheer, hoofd van een dienst intensieve zorgen, natuurlijk niet te vergelijken is met deze van de doorsnee burger, die niet het geluk heeft te leven in de onmiddellijke omgeving van collega's – artsen die bereid zijn hem een doodstrijd te besparen. De waarheid is dat Prof. J-L. Vincent, onder het mom van kritiek op het formalisme waarmee de voorafgaande wilsverklaring gepaard gaat, andermaal zijn niet-aflatende tegenstand vertolkt t.a.v. de wet die euthanasie uit het strafrecht haalde.

Deze wet is een coherent geheel, gestoeld op het recht op autonomie van elke patiënt die zich medisch gezien in een uitzichtloze situatie bevindt. Zelfs al wordt de voorafgaande wilsverklaring maar voor weinig zieken daadwerkelijk toegepast (een twintigtal gevallen op de 954 aangiftes van euthanasie in 2010), toch moet hun autonomie gerespecteerd kunnen worden. Zeldzame toepassing rechtvaardigt in geen geval dat deze patiënten verwaarloosd mogen worden omdat ze zich niet meer kunnen uitdrukken. Bovendien moet worden benadrukt dat Prof. J-L. Vincent de voorafgaande wilsverklaring inzake euthanasie verwart met de voorafgaande verklaring van weigering van behandeling, gestoeld op de wet van 2002 op de patiëntenrechten. Deze laatste behandelt het aspect *“weigering van therapeutische verbeterheid”*.

Prof. Vincent is van mening dat het overbodig is dat de patiënt zijn eventuele wil om te sterven tot uitdrukking brengt, wat hij bestempelt als *“de dood bureaucratiseren”*. Hij herinnert eraan dat de bio-ethiek aanvaardt dat *“de dood soms de meest redelijke oplossing en de meest ethische keuze is”* en dat *“therapeutische verbeterheid overigens veroordeeld wordt door de Orde van Geneesheren”*. Waarom dan *“vragen naar iets wat normaal is en wat je mag verwachten ?”*. Verwijzen naar de morele autoriteit en naar de ethiek van de Orde van Geneesheren als zijnde voldoende om de wil van de patiënt te laten respecteren is eigenaardig: moeten we eraan herinneren dat er diende gewacht op de goedkeuring van de wet die medische euthanasie uit het strafrecht haalde om het verbod een einde te maken aan het leven van een patiënt, of hem te helpen zichzelf van het leven te benemen, uit de Code van Geneeskundige Plichtenleer te doen verdwijnen ...

In zijn tegenstand – of zijn vrees – geconfronteerd te worden met een vraag van de patiënt, doet Prof. Vincent alsof hij vergeet dat therapeutische verbeterheid, hoewel deze unaniem wordt veroordeeld, een hardnekkig verschijnsel is, en dat de mooiste principes jammer genoeg vaak herhaald moeten worden om gerespecteerd te worden, ja zelfs in een wet moeten worden opgenomen. Hoewel hij onderstreept dat *“de autonomie”* (het recht om voor jezelf te beslissen) *“één*

van de grote principes van de bio-ethiek is”, verwerpt hij het idee dat dit recht door de patiënt zou mogen worden ingeroepen. Het is wel degelijk daar waar het schoentje wringt: de patiënt is de belangrijkste afwezige in zijn betoog.

In tegenstelling tot de verklaringen van Prof. Vincent volstaan therapeutische onthouding (de “niet-verbetenheid”) en het toedienen van morfine niet om *“te helpen waardig en zonder lijden te sterven”*. De artsen die deze tekst onderschrijven kunnen daar talrijke voorbeelden van geven, het ene al dramatischer dan het andere. Zelfs als de eventualiteit van de dood door de geneesheer wordt aanvaard, dan nog zijn er de modaliteiten van dit levenseinde: er is een enorm verschil, voor de patiënt maar ook voor de familie, tussen *“laten sterven”* door het stopzetten van voeding en hydratatie of door sedatie gedurende een aantal dagen of weken en, zoals bij euthanasie, een snelle dood in diepe slaap, omringd door je familie, op het gewenste ogenblik.

Hoewel er in een eenheid voor intensieve zorgen veel mensen overlijden zonder dat er een vraag van de patiënt om het beademingstoestel uit te zetten nodig was, vergeet Prof. J-L. Vincent dat niet alle mensen sterven in een eenheid voor intensieve zorgen. Mensen met bewustzijnsverlies bij terminale kanker, bij hersentumoren of bij uitzaaiingen in de lever, en in nog vele andere gevallen, en mensen die een blijvend vegetatief leven leiden, eindigen meestal elders dan in zijn eenheid.

De voorafgaande wilsverklaring inzake euthanasie vervult niet alleen een rol in de hypothese van een euthanasie bij een onomkeerbaar bewustzijnsverlies, zoals dit gebeurd is bij een twintigtal patiënten in 2010. Ze betekent voor een mens ook de mogelijkheid zekerheid te krijgen over zijn lot, zijn denkbeelden over het einde van het leven duidelijk te maken, er over te praten met zijn behandelende arts, met zijn familie. In tegenstelling tot wat Prof. Vincent schrijft, volstaat het niet om *“de nadruk te leggen op de essentiële principes van de bio-ethiek”* om de dood te “bekomen” als deze de enige redelijke oplossing is. De dagelijkse realiteit – zoals vele oproepen en getuigenissen ontvangen bij de ADMD aantonen – spreekt hem dag na dag op een pijnlijke manier tegen, en bewijst jammer genoeg de noodzaak van de wetgeving en van een ondubbelzinnig document. Om Lacordaire te parafaseren, tussen de sterke en de zwakke, tussen de stervende en de therapeut, onderdrukt de vrijheid en bevrijdt de wet. Maar dan moet je de wet kunnen doen naleven, door woorden als het kan, door een geschrift als iemand zijn wil niet meer te kennen kan geven.